

УГРУПУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ
ПІД ЧАС УЧАСТІ У ЛІКВІДАЦІЇ ТЕХНОГЕННОЇ КАТАСТРОФИ
"СТАН"

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
Перелік скорочень.....	4
1 Аналіз потенційних загроз техногенно-природної сфери в Україні.....	6
2 Роль і місце Національної гвардії під час участі у ліквідації техногенних катастроф.....	13
2.1 Місце Національної гвардії України у єдиній державній системі цивільного захисту населення і територій.....	13
2.2 Сценарій виникнення надзвичайної ситуації техногенного характеру на атомній електростанції.....	15
2.3 Завдання які можуть покладатися на угруповання Національної гвардії України в районі дій.....	17
Висновки.....	24
Список використаної літератури.....	26

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ

АЕС	-	атомна електростанція;
ВВ	-	внутрішні війська;
ДІВ	-	джерела іонізуючого випромінювання;
ЄДС	-	єдина державна система цивільного захисту населення і територій;
КПП	-	контрольно-перепускний пункт
НГУ	-	Національна гвардія України;
НС	-	надзвичайна ситуація;
НСт	-	надзвичайний стан;
ПНО	-	потенційно-небезпечний об'єкт;
РАВ	-	радіоактивні відходи;
РНО	-	радіаційно-небезпечним об'єктом;
ТХ	-	техногенний характер

ВСТУП

Надзвичайні події у Донбасі, які стрімко вийшли за межі соціально-політичної сфери та перетворилися на воєнний конфлікт всередині країни, на жаль, зробили Україну вразливою до таких викликів-загроз, як диверсії і теракти на потенційно небезпечних об'єктах. З іншого боку, на фоні катастроф на Чорнобильській атомній електростанції у 1986 р. і на атомній станції Фукусіма-1 в Японії у 2011 р., існуюча тенденція зростання техногенного навантаження на вітчизняні підприємства, які використовують радіаційно-небезпечні матеріали, при підвищенні зношеності основних фондів цих підприємств, за відсутності системної їх модернізації, дають підстави вважати ймовірність катастроф на зазначених підприємствах достатньо високою. Тому готовність суб'єктів безпекового сектора держави до дій в умовах техногенної катастрофи на радіаційно-небезпечних об'єктах набуває особливої актуальності в сфері внутрішньої безпеки країни.

Законом визначено, що Національна гвардія України (НГУ) не тільки охороняє ядерні установки, а й бере участь у ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій на цих об'єктах, підтриманні або відновленні правопорядку в районах катастроф.

Отже, з метою нормалізації обстановки у будь-якому кризовому регіоні країни під час особливо складних надзвичайних ситуацій у техногенно-природній сфері НГУ має бути готовою у короткі терміни створювати угруповання сил і засобів у декілька тисяч осіб і діяти у відриві від пунктів постійної дислокації протягом тривалого часу, щодобово використовуючи бронетранспортери, автомобільну та спеціальну техніку, авіацію на значній території, як правило, у взаємодії з іншими суб'єктами сектора безпеки і оборони України. Для локалізації наслідків катастрофи на окремій місцевості може вводиться режим надзвичайного стану. Режимні заходи угруповання

НГУ проводитимуть в межах визначених секторів, зон, районів, рубежів, об'єктів.

1 АНАЛІЗ ПОТЕНЦІЙНИХ ЗАГРОЗ ТЕХНОГЕННО-ПРИРОДНОЇ СФЕРИ В УКРАЇНІ

Стихійні лиха, катастрофи на нашій планеті щороку забирають людські життя, призводять до руйнування міст, промислових об'єктів, завдаючи великих збитків об'єктам національної економіки та навколишньому середовищу. За останні 20 років у техногенних та природних катастрофах у світі загинуло близько 3 млн. чоловік та більше 1 млрд. чоловік залишилось без житла. На кінець ХХ століття людство щорічно втрачало до 5 – 10% сукупного валового продукту в результаті виникнення аварій і катастроф. Тільки стихійні лиха завдають населенню і народному господарству всіх країн в сукупності збитків на суму понад 70 млрд. доларів щороку [1]. На території України розміщені тисячі потенційно небезпечних об'єктів (ПНО) залежність розміщення яких поділяє країну на регіони з певним рівнем ризику, а аварії – можуть спричинити катастрофи міжнародного масштабу.

До регіонів з підвищеним рівнем ризику входять: Донецька, Дніпропетровська, Луганська, Запорізька, Харківська, Одеська, Київська й Івано-Франківська області.

До регіонів з високим рівнем ризику проживання населення: АР Крим, Вінницька, Полтавська, Миколаївська, Сумська, Львівська, Херсонська, Черкаська, Житомирська, Чернівецька, Волинська і Рівненська області (перераховані в порядку зменшення показників).

До регіонів з помірним рівнем небезпеки відносяться: Чернігівська, Закарпатська, Кіровоградська, Хмельницька області.

Також постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2004 року № 561-9 “Про затвердження переліку міст, віднесених до відповідних груп з цивільної оборони” міста України віднесені до наступних груп:

– міста особливої групи – міста Київ та Севастополь;

– першої групи – 8 (Донецьк, Дніпропетровськ, Харків, Запоріжжя, Одеса, Маріуполь, Кривий Ріг, Львів);

– другої групи – 13 (Вінниця, Горлівка, Дніпродзержинськ, Павлоград, Житомир, Луганськ, Миколаїв, Суми, Макіївка, Полтава, Черкаси, Чернігів, Херсон);

– третьої групи – 58 міст.

На даний час в Україні розміщено 15 діючих блоків АЕС, 44 великих енергетичні об'єкти, більше 2,7 тис. об'єктів, на яких використовують сильнодіючі отруйні речовини, кілька сотень шахт і гірських розрізів, 12 великих водосховищ, сітка магістральних трубопроводів, в тому числі аміакопроводи, десятки тисяч кілометрів нафтопроводів і газопроводів. У регіонах можливого зараження сильнодіючими отруйними речовинами проживає біля 18 млн. чол., 11 млн. чол. проживає в регіонах підвищеної сейсмічної активності, а 7,4 млн. чол. в регіонах можливого катастрофічного затоплення [2]. Структура ПНО України показана на рисунку 1.1 [1].

В нашій країні сумарне техногенне навантаження на природне середовище у 5 – 6 разів вище, ніж у розвинутих країнах Європи. Разом з цим державна система установ у сфері забезпечення безпеки життя та діяльності людей працює в 10 і більше разів гірше аналогічних на Заході, що тільки збільшує ймовірність виникнення різного роду аварій та катастроф. Економічний збиток від в Україні від надзвичайних ситуацій (НС) в 20 – 30 разів вище, ніж в розвинутих країнах, а кількість загиблих більш у 2 – 3 рази [3].

За оцінкою експертів, комплексне техногенне навантаження на території у регіонах Дніпропетровська, Запоріжжя, Луганська, Харкова одне з найвищих у світі. З ними можуть порівнятись тільки окремі регіони Росії та Індії [1].

Проблеми ліквідації наслідків аварій техногенного і природного характеру, в тому числі питання відновлення цивільних і промислових

споруд, з кожним роком набуває все більшого значення. Швидкий розвиток

ПРОМИСЛОВО - АГРАРНИЙ ТА ПРИРОДНИЙ КОМПЛЕКС

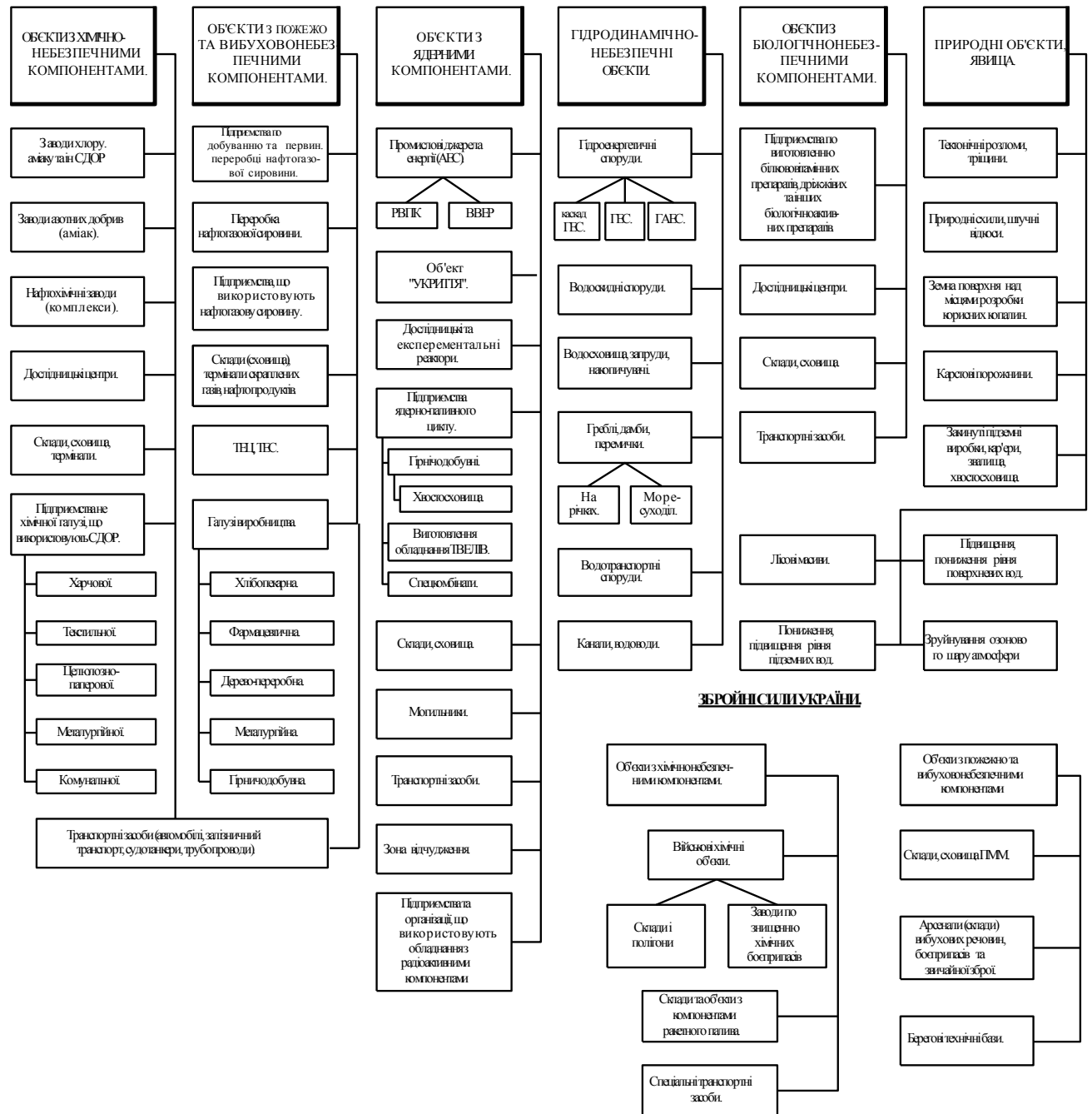

Рисунок 1.1 – Структура потенційно-небезпечних об'єктів України

науки і техніки призводить до наслідків в двох протилежних напрямках. З одного боку, спостерігається удосконалення засобів і способів ліквідації наслідків аварій і стихійних лих, їх прогнозування і попередження. З іншого боку, зростають можливі масштаби аварій, катастроф як наслідок

великої потужності окремих промислових комплексів. Під час стихійних лих і катастроф кількість енергії, що виділяється, може перевищувати потужність сучасних ядерних боєприпасів [3].

Аналіз надзвичайних ситуацій різного характеру, які трапились в Україні в період з 2004 по 2019 роки, що основна вага надзвичайних ситуацій підпадає на техногенну сферу. Тому в процесі дослідження будемо зважати саме на ці надзвичайні ситуації.

Зростання ризику виникнення надзвичайних ситуацій техногенного характеру (ТХ) в Україні обумовлено низкою причин, а саме тим, що за останні роки понад 10 тис підприємств національної економіки [4] мають зношеність проектного ресурсу на рівні 60 – 70 відсотків, іноді досягаючи аварійного стану .

Головними внутрішніми чинниками, які підвищують рівень небезпеки у техногенній сфері для України, є такі [1]:

- зниження рівня професійної підготовки персоналу підприємств, виробничої та професійної дисципліни;
- технологічне відставання виробництва та низькі темпи впровадження безпечних технологій;
- порушення правил пожежної безпеки, норм експлуатації, технологічних процесів;
- незадовільний стан конструкцій та механізмів.

До головних зовнішніх чинників слід віднести такі:

- катастрофа (аварія) внаслідок стихійного лиха (прикладом стала катастрофа на ядерному реакторі Фукусіма-1);
- ушкодження реактора і герметичних зон, а також відмова систем керування і захисту;
- падіння повітряного транспорту на споруди потенційно небезпечних об'єктів.

У зв'язку з надзвичайними подіями на Сході країни в соціально-політичній сфері, які стрімко переросли у воєнну сферу, для України, нажаль, актуальними стали такі виклики-загрози як диверсії і теракти на ПНО.

Найбільшу небезпеку в техногенній сфері представляють транспортні аварії, вибухи та пожежі, радіаційні аварії, аварії з викидом хімічно-небезпечних речовин, раптове зруйнування будівель, аварії на електроенергетичних системах, аварії на очисних спорудах, гідродинамічні аварії [5].

За висновками експертів частковий розподіл надзвичайних ситуацій техногенного характеру в Україні та можливі витрати на їх ліквідацію будуть мати вигляд, як подано на рисунку 1.2.

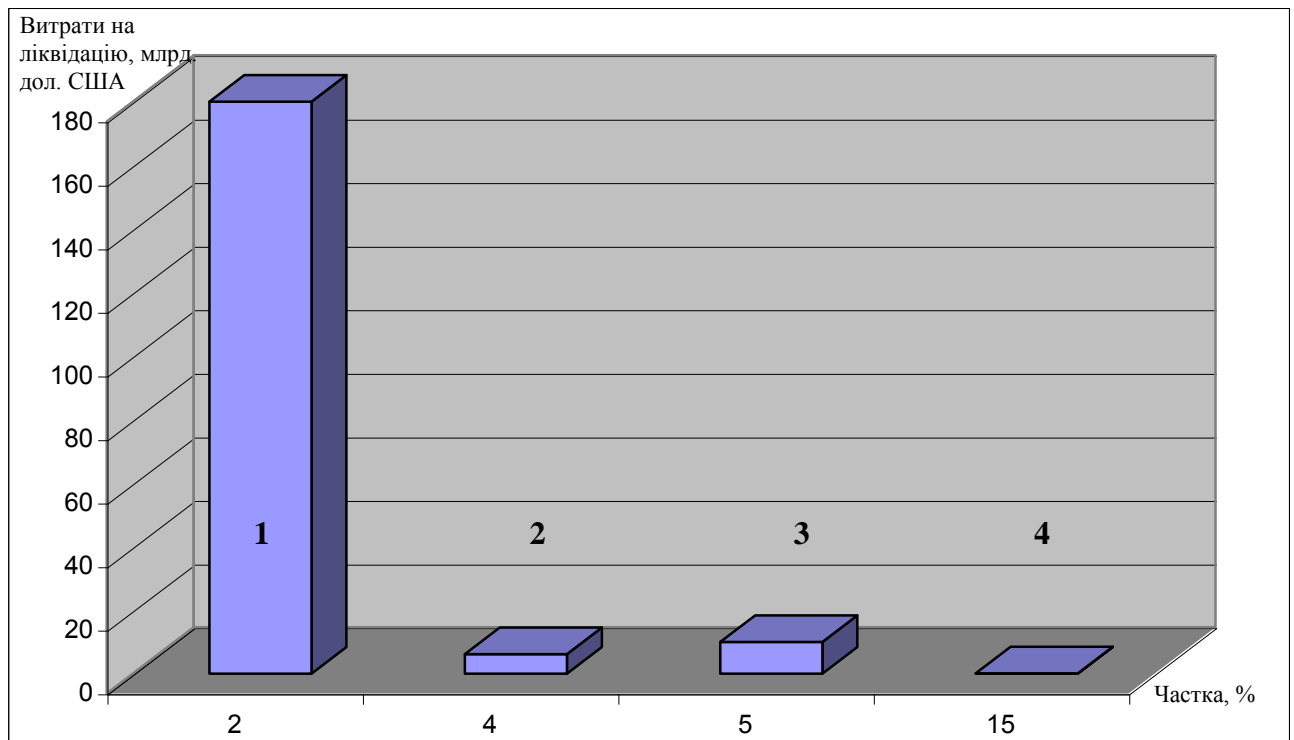

Рисунок 1.2 – Витрати на ліквідацію масштабних надзвичайних ситуацій техногенного характеру (1 – на радіаційно-небезпечних об'єктах, 2 – на гідродинамічних об'єктах, 3 – на хімічних об'єктах, 4 – на очисних спорудах)

У світовій практиці найскладнішими вважаються надзвичайні ситуації, що виникли у результаті крупних аварій на радіаційно-небезпечних об'єктах.

Найбільш масштабними аваріями-катастрофами були Киштимська аварія на комбінаті “Маяк” 29 вересня 1957 р., унаслідок якої в забрудненій радіонуклідами зоні опинилась територія площею понад 23 тис. кв. км, в якій знаходилося 217 населених пунктів, понад 280 тис. мешканців, військове містечко та установа виконання покарань; аварія у Віндскейлі (Північна Англія) на заводі з виробництва плутонію (зона радіоактивного забруднення становила 500 кв. км); аварія на Фукусіма-1 в результаті якої викиди по йоду-131, та цезію 137 досягли відповідно 73% и 60% від Чорнобильської авірії [6].

Україна належить до держав з дуже розвиненим використанням джерел іонізуючого випромінювання у всіх галузях господарчої та наукової діяльності. В країні діють 5 атомних електростанцій з 15-ма енергетичними ядерними реакторами, 3 дослідницькі ядерні реактори (м. Київ, м. Севастополь, м. Харків) та понад 8000 різних установ та організацій, діяльність яких призводить до утворення радіоактивних відходів (РАВ). Проте питання безпеки експлуатації таких об'єктів і досі залишається відкритим.

За твердженням члена комітету ВР з питань паливо-енергетичного комплексу, ядерної політики та ядерної безпеки Т. Стецьківа, потенційна загроза полягає в тому, що на вітчизняних атомних електростанцій (АЕС) встановлені технологічно-застарілі російські реактори [7]. За даними Державної служби України з надзвичайних ситуацій, яка занепокоєна станом АЕС, лише 40% діючих атомних енергоблоків обладнані системами газового пожежогасіння, 30% – системами автоматичної пожежної сигналізації енергоблоків, 20% – системами проти димного захисту приміщень. Нажаль немає покращення протипожежного захисту на Запоріжській та Південноукраїнській АЕС. В практиці експлуатації АЕС мали місце численні випадки викиду радіонуклідів за межі станції. Особливо серйозні радіаційні наслідки пов'язані з аварією на Чорнобильській АЕС у 1986 р.

Небезпека від можливої аварії на дослідницьких реакторах загрожує радіоактивним викидом у першу чергу населенню міст, у яких вони розташовані. За архівними даними, на Київському реакторі були аварії у 1968, 1969 і 1970 роках. Тільки у 1968 році в навколишнє середовище було викинуто 40 кюрі радіоактивного йоду, що перевищило допустиму норму у 400 разів. 04.02.1970 р. на реакторі в результаті аварії було опромінено 17 чоловік. Крім того, реактори знаходяться в зоні польотів повітряного транспорту.

Підприємства з видобутку та переробки уранових руд знаходяться у Дніпропетровській, Кіровоградській та Миколаївській областях і належать до виробничого об'єднання "Східний гірничо-збагачувальний комбінат".

Переробка уранових руд з метою отримання закису-окису урану виконується на гідрометалургійному заводі, що знаходиться у промисловій зоні міста Жовті Води Дніпропетровської області. Характерним для уранодобування та уранопереробки є те, що майже всі їх відходи являють собою джерела радіоактивного забруднення навколишнього середовища.

В наслідок діяльності зазначених підприємств постійно збільшується об'єм РАВ, так : АЕС (накопичено 70 000 м³ РАВ); урановидобувна і переробна промисловість (накопичено 65,5 млн. тонн РАВ); Державним об'єднанням "Радон", що виконує роботи щодо збирання, транспортування, переробки і тимчасового зберігання радіоактивних відходів та джерел іонізуючого випромінювання (ДІВ) від усіх цих підприємств та організацій, незалежно від їх відомчої підпорядкованості накопичено 5000 м³ РАВ; зона відчуження Чорнобильської АЕС (понад 1,1 млрд. м³ РАВ). На даний час на більшості спецпідприємств сховища для твердих РАВ заповнені майже повністю або на 80–90%, крім Харківського та Львівського спецкомбінатів.

2 РОЛЬ І МІСЦЕ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ ПІД ЧАС УЧАСТІ У ЛІКВІДАЦІЇ ТЕХНОГЕННИХ КАТАСТРОФ

2.1 Місце Національної гвардії України у єдиній державній системі цивільного захисту населення і територій

Для запобігання надзвичайним ситуаціям та подолання їх наслідків в Україні створено єдину державну систему цивільного захисту населення і територій (ЄДС). Це багатокомпонентна складна система відкритого типу, яка організаційно включає органи управління, сили і засоби органів виконавчої влади різного відомчого підпорядкування, а також органи місцевого самоврядування.

Організаційна структура сил і засобів ЄДС, структурним елементом якої є Нацгвардія України, у надзвичайній ситуації державного або регіонального рівня показано на рис. 2.1 [8].

Згідно чинного законодавства України у разі виникнення НС державного рівня керівництво країни буде змушене вводити надзвичайний стан (НСст), як мінімум, в окремому регіоні країни тривалістю до 3-х місяців [9].

Місце НГУ як суб'єкта функціональної підсистеми забезпечення охорони громадського порядку та забезпечення безпеки дорожнього руху ЄДС визначатиметься завданнями, що покладатимуться на угруповання НГУ. Такими завданнями можуть бути: встановлення особливого режиму в'їзду і виїзду, а також обмеження свободи пересування по території, де вводиться надзвичайний стан; обмеження руху транспортних засобів та їх огляд; посилення охорони громадського порядку, а також об'єктів, що забезпечують життєдіяльність населення; заборона проведення масових заходів та страйків; участь у відселенні людей з місць небезпечних для перебування, а також осіб, взятих під варту, підсудних, засуджених до позбавлення волі із слідчих

ізоляторів, ізоляторів тимчасового тримання, установ виконання покарань. Можуть виникати й інші завдання [9 – 11].

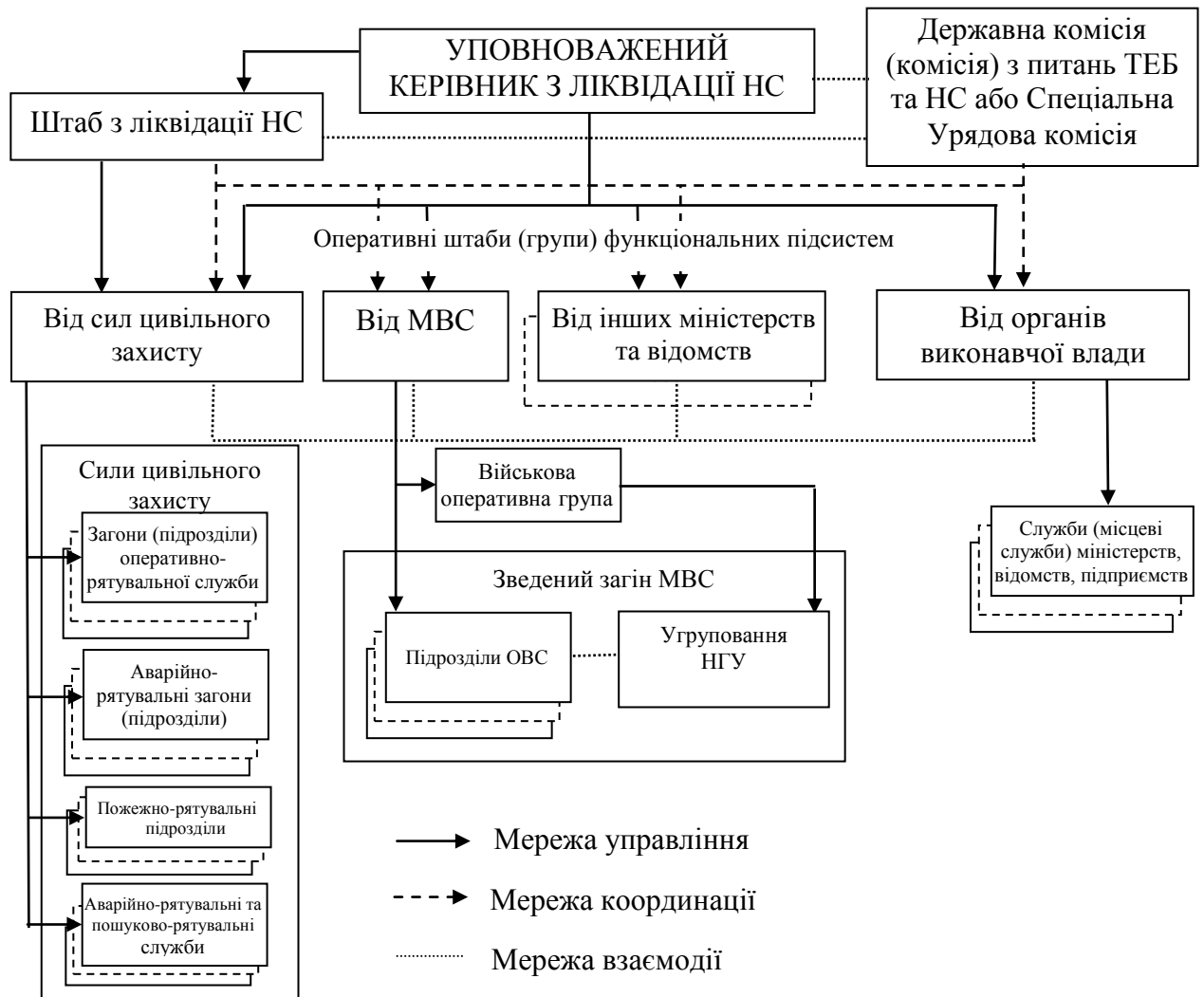

Рисунок 2.1 – Організаційна структура сил і засобів єдиної державної системи цивільного захисту населення і територій у надзвичайній ситуації державного або регіонального рівня (варіант).

2.2 Сценарій виникнення надзвичайної ситуації техногенного характеру на атомній електростанції

Самою складною техногенною надзвичайною ситуацією яка вимагатиме оперативного застосування НГУ [12] та і для всіх функціональних елементів ЄДС може стати аварія на АЕС. Аварія на АЕС з викидом у навколишнє середовище радіоактивних речовин насамперед стане масштабнішою з усіх техногенних аварій і за розміром забрудненої території, і за кількістю населення, яке постраждало в наслідок такої аварії, і за значним розміром витрат на ліквідацію (людських, матеріальних, фінансових ресурсів), а також з можливим ускладненням соціально-економічної обстановки, внутрішньополітичних і навіть зовнішньополітичних відносин держави. Однією з головних характеристик такої техногенної катастрофи буде тривалість її ліквідації в період дії надзвичайного стану, а за досвідом Чорнобильської катастрофи – ще тривалий час після нього.

Проведений аналіз показав, що типовим радіаційно-небезпечним об'єктом (РНО) на території України стане саме Южноукраїнська АЕС, яка наразі має 3 працюючі реактори типу ВВЕР 1000 (четвертий реактор планують відкрити у 2015 році). АЕС розташована у Миколаївській області у населеному пункті обласного значення Южноукраїнські, в південній частині країні в степовій смузі. Район має доволі розгалужену мережу доріг. Густота населення рівномірна: населені пункти розташовані вздовж доріг. В радіусі 30 км. від АЕС розташовано 3 районних центра (Арбузинка, Вознесенськ, Доманівка) з кількістю населення до 10 тис. в кожному. Наявність адміністративних будівель, шкіл, сільських клубів, становить у середньому 1 на 2 – 4 населених пункти. Агропромисловість і тваринництво представлене дрібними фермерськими господарствами. Потреба населення у хлібі забезпечується за рахунок хлібопекарень, які розташовані у районних центрах; потреба у воді забезпечується для селищ за рахунок колодязів (деякі

в жарку пору року пересихають), розташованих у басейні річки Південний Буг, що протікає через увесь потенційний район НС, поділяючи його майже навпіл і впадає у Чорне море. АЕС розташована з одного боку на Південноукраїнському водосховищі площею 10 кв. км. з другого на річці Південний Буг. Мається дві виправні колонії середнього рівня безпеки: ВК № 73 (м. Вознесенськ), та ВК № 83 (м. Арбузінка), з кількістю засуджених до 800 осіб. В районі мається сховище радіаційних відходів. За даними Міністерства охорони навколишнього середовища та ядерної безпеки України місце розташування промислового майданчика Південноукраїнської АЕС відрізняється складними інженерно-геологічними і сейсмічними умовами. Промайданчик знаходиться на тектонічному схилі двох блоків Українського щита. Наявність в верхній зоні слабо-проникних покривних суглинків, які перекривають кору вивітрювання, створюють умови локального підтоплення промайданчика і знижують сейсмостійкість блоків на 1-2 бали [11].

Оскільки на Україні статистика виникнення НС ТХ на РНО державного рівня на щастя відсутня то прикладом розвитку надзвичайної ситуації техногенного характеру на АЕС з витоком радіаційних речовин (враховуючи [10, 13 - 17]) може бути такий сценарій.

13 березня о 23.34 в наслідок підтоплення та просідання ґрунтів під електромережею, що живить систему охолодження 2 реактору Південноукраїнської АЕС, ядерні процеси вийшли з-під контролю. В результаті теплового вибуху в атмосферу було викинуто частину накопичених в реакторі радіоактивних продуктів і виникла пожежа.

Розрахунок зон ймовірного зараження показав [13], що радіаційна хмара і подальший радіаційний слід спрямовані у північному напрямі, а радіус зони обов'язкового відселення склав 30 км, з середнім рівнем зараження місцевості до 3000 Р/год, а в радіусі 10 км від АЕС (зона відчуження) рівень радіаційного забруднення досяг важкого ступеня до 10000 Р/год. У наслідок впливу рози вітрів, яка притаманна даному регіону

(північно-східні вітри), в районі катастрофи було виявлено 2 плями з високим рівнем радіаційного забруднення поблизу населених пунктів Кузнєцова і Вікторівка, площею 13 кв. км. Також в наслідок дії магнітного поля Землі виникла пляма з високим рівнем зараженості 24 кв. км. в районі населених пунктів Романова Балка і Мар'ївка. Надзвичайна ситуація, яка склалася, отримала державний рівень складності [14], кількість населення, яка потрапила в зону ймовірного зараження склала близько 130 тис., кількість населених пунктів в зоні обов'язкового відселення склала близько 64-х. Загальна площа операційного району склала 2826 кв. км., площа зони відчуження 314 кв. км.

14 березня, згідно чинного законодавства для ліквідації наслідків аварії на АЕС були залучені сили і засоби ЄДС (рис. 2.1). Попередні прогнози та розрахунки показали, що таке угруповання може мати склад понад 3000 осіб.

2.3 Завдання які можуть покладатися на угруповання Національної гвардії України в районі дій

Характер дій угруповання НГУ у заданій оперативній обстановці впливає із завдань, що виконуватимуться [15]. Як показує практика бойового застосування внутрішніх військ (ВВ) СРСР [16, 17], для проведення режимно-карантинних заходів з одночасним оточенням району широко використовуються контрольно-пропускні пункти, спостережні пости, автомобільні і піші патрулі, заслони тощо, а для місць розміщення підрозділів на початковому етапі (до 1 місяця) будуть обрані райони за межами операційного району в наслідок нестабільності радіаційної обстановки.

Завдання з охорони та здійснення режимних заходів на АЕС, а також участь у ліквідації пожежі, наслідків аварії на об'єктах АЕС, що підлягають

охороні та поблизу від них, буде покладено на військову частину з охорони АЕС та на додані для його посилення підрозділи НГУ.

Для виконання завдань з ліквідації пожежі, наслідків аварії на АЕС з доданого особового складу від особового складу в/ч не залученого до несення вартової служби з охорони АЕС, може будуть створюватися зведені батальйони ліквідації наслідків, посилені інженерною технікою.

Виконання завдань з евакуації засуджених виправних колоній (у взаємодії з Держдепартаментом пенітенціарної служби) будуть покладатися на підрозділи, які виконуватимуть завдання з евакуації засуджених з виправних колоній різного рівня безпеки. Після повної евакуації засуджених з виправної колоній група конвоювання може виконувати завдання з конвоювання затриманих громадян (за мародерство, порушення кордону операційного району, осіб які втекли з-під варти тощо).

За досвідом службово-бойового застосування ВВ СРСР [16, 17] периметр 30 км зони поділялася на зони відповідальності бригад, охорона яких здійснювалося способом варт. Розрахунок кількості сил та засобів показав, що для охорони периметру 30 км. зони, який складає 188 км, необхідно залучити близько 15 варт, а для охорони зони відчуження – до 10 варт. Варіант розрахунку сил та засобів вarti наведено у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Варіант розрахунку сил та засобів які призначаються до складу вarti

Склад вarti	Сили та засоби, які призначаються
НВ	1
ПНВ	1
Хімік-дозиметрист	1-2
Водії	2
Дозорні	18
БТР	1
ГАЗ-66	1
Радіостанції	1

Загальна чисельність особового складу що залучається для несення служби на добу може скласти до 300 осіб, та понад 30 одиниць техніки, оскільки склала 288 та 144 в/с відповідно, а техніки – 12 од. БТР, 6 од. БРДМ, 12 од. ГАЗ-66.

Здійснення перепускного режиму покладено на підрозділи, які призначають особовий склад для несення служби у складі варт з охорони визначеного рубежу району НСт. Чисельність варті – до відділення. Служба організована сумісно з поліцією. Всього від угруповання НГУ може призначатися понад 10-20 нарядів на контрольно-перепускних пунктах (КПП). Якщо виходити з розрахунку, що кожний другий наряд на КПП посилений автомобілем, то загальна кількість одиниць техніки может складати понад 5 од.

Охорону важливих об'єктів може бути покладено на формування НГУ в залежності від зони відповідальності.

Охорона громадського порядку, в залежності від зони відповідальності, здійснюється патрулями на автомобілях. Загальна чисельність патрулів в операційному районі може скласти понад 25 розрахунків.

За рішенням міністра внутрішніх справ України для охорони зони відчуження, периметр якої складатиме понад 60 км будуть призначені дозори, на БТР, пошукові групи.

Окрім організації служби на КПП буде здійснено охорону важливих об'єктів: органи влади, банки, радіо- і телецентри, лікувальні заклади, установи, бак лабораторії і обсервації тощо.

Вертолітні підрозділи здійснюватимуть завдання щодо перевезення, забезпечення проведення пошукових і оперативних заходів, ведення повітряної розвідки, перевезення вантажів матеріально-технічних засобів в райони виконання службово-бойових завдань, евакуація хворих та поранених під час виконання завдань за призначенням, організація зв'язку та управління – (повітряний пункт управління).

З аналізу участі угруповань у ліквідації минулих техногенних катастроф на АЕС можливо отримати відомості щодо завдань та видів нарядів (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Завдання угруповання НГУ та види нарядів

№ з/п	Вид військового наряду	Часткове завдання військового наряду
1	2	3
1. Виконання завдань на АЕС		
1	Варта	Охорона та оборона АЕС
2	Група ліквідації	Ліквідація наслідків аварії на об'єкті, що охороняється
2. Евакуація населення, конвоювання та супровід.		
1	Варта	Евакуація населення, конвоювання засуджених
2	Варта	Охорона спеціальних вантажів на залізничному транспорті
3	Група охорони	Охорона спеціальних вантажів на автомобільному транспорті
3. Охорона 30 кілометрової зони, зони відчуження		
1	Варта	Охорона 188 км. ділянки операційного району Охорона зони відчуження
2	Контрольно-пропускний пункт	Здійснення перепускного режиму
4. Охорона об'єктів		
1	Варта	Охорона важливих об'єктів (електричні підстанції, історичні пам'ятки, банки, об'єкти держкомрезерву, тощо)
5. Охорона громадського порядку		
1	Патруль на автомобілі	Охорона населених пунктів від мародерства, охорона громадського порядку
2	Пошукова група	Розшук та затримання злочинців

Кінець таблиці 2.2

1	2	3
6. Виконання оперативних завдань		
1	Оперативний резерв МВС	Виконання оперативних завдань (охорона громадського порядку, пошук та затримання злочинців)
2	Резерв	Охорона громадського порядку на прилеглий до операційного району території
3	Повітряна компонента елементів оперативного шикування	Перевезення вантажів, евакуація поранених та хворих

Можливий розподіл сил та засобів угруповання за елементами оперативного шикування може мати наступний вигляд (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 - Можливий розподіл сил та засобів угруповання за елементами оперативного шикування (варіант)

Назва елементу оперативного шикування	Склад сил та засобів
1	2
Ешелон ізоляції операційного району	До 10 батальонів
Група забезпечення охорони важливих об'єктів	До 5 батальонів
Група охорони громадського порядку	До 5 батальонів
Група евакуації та супроводу: наземна компонента повітряна компонента	До батальону

Кінець таблиці 2.3

1	2
Група пошуку наземна компонента повітряна компонента	До 3 батальонів
Група авіації	До полку
Група інженерно-технічного забезпечення та радіаційної розвідки і контролю	Зведені сили і засоби інженерних підрозділів та РХБ захисту
Група технічного та тилового забезпечення	Зведені сили і засоби тилкових, ремонтних та медичних підрозділів
Резерв МВС	До 2 батальонів
Резерв	До 2 батальонів

Отже, за надзвичайних ситуацій техногенного характеру до дій в районі катастрофи одночасно залучаються сили різних суб'єктів сектору безпеки і оборони України, які спеціалізуються на виконанні певних функцій, а централізоване управління ними, як правило, підміняється координацією. На окремій території може вводиться правовий режим надзвичайного стану на строк до 3 місяців. Площа району надзвичайного стану сягатиме 3 тис. кв. км.

Чисельність угруповання НГУ складе 3 тис. осіб; цілодобово буде використовуватися броньована, автомобільна та інженерна техніка, авіація.

Режимні заходи угруповання НГУ проводитиме в межах визначених секторів, зон, рубежів, об'єктів, застосовуючи дрібні підрозділи (військові наряди) різного складу і призначення, які розподілятимуться всередині району дій за умов просторової роз'єднаності.

Радіоактивне або хімічне забруднення (що, як правило, відбувається за масштабних аварій та катастроф) змушуватиме враховувати особливості організації тилового забезпечення, а територія місць розміщення підрозділів,

техніка та обладнання повинні встановленим чином дезактивуватися (дегазуватися).

ВИСНОВКИ

Існуюча в Україні тенденція зростання техногенного навантаження на підприємства, які використовують радіаційно-небезпечні матеріали і, водночас, зношення основних фондів цих підприємств, за відсутності системної їх модернізації, дають підстави вважати імовірність катастроф на зазначених підприємствах достатньо високою, що має змушувати суб'єкти сектору безпеки держави і, зокрема, Національну гвардію України, бути готовими до дій в умовах катастроф на радіаційно-небезпечних об'єктах.

За умов використання сценарно-ситуаційного підходу, на основі аналізу нормативно-правових актів і тактичних нормативів Національної гвардії України можливо розробити варіант її обстановки, який можна вважати базовим для застосування угруповання НГУ під час надзвичайних ситуацій державного рівня у природно-техногенній сфері.

На основі розробленого варіанту оперативної обстановки можливо отримати одержаний перелік і кількісні значення зовнішніх чинників та параметрів (як-то: планова тривалість дій, площа району дій, кількість залучуваного особового складу і техніки, інтенсивність витрачання основних видів матеріальних засобів, кількість базових опорних пунктів, кількість типів військових нарядів, виділений моторесурс, середні відстані між базовими опорними пунктами, прогнознi втрати тощо), які, закономірно впливаючи на систему тилового забезпечення угруповання, формують сумарний обсяг потреб у заходах тилового забезпечення, утім, з позицій процесу моделювання цієї системи, вважаються вхідними.

Оперативно-тактичний аналіз дій угруповання НГУ під час надзвичайних ситуацій державного рівня у природно-техногенній сфері дозволить викрити низку характерних (для розглянутих ситуацій) об'єктивних умов, які, впливаючи на тилу обстановку, змушують

змінювати традиційні підходи до організації матеріального забезпечення зазначеного угруповання. Симптоматичними для зазначених ситуацій слід вважати такі умови:

- для ліквідації наслідків катастрофи одночасно залучаються сили різних суб'єктів сектору безпеки і оборони України, які спеціалізуються на виконанні певних функцій, а централізоване управління ними, як правило, підміняється координацією;

- головною метою дій правоохоронного формування є нормалізація обстановки до рівня, який забезпечує прийнятні умови для функціонування економіки та інфраструктури життєзабезпечення. Тому пріоритетними для них є режимно-карантинні заходи;

- значна просторова роз'єднаність напрямків дій підрозділів;

- різке ускладнення екологічної обстановки, може раптово виникати на всю глибину району катастрофи;

- безпосередніми виконавцями завдань, що покладаються на угруповання НГУ, будуть не з'єднання і військові частини, а самостійно діючі підрозділи, які споряджають військові наряди від 2-3 до 30-40 осіб, рухомі й стаціонарні, постійні й тимчасові.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Столяр, Ю. В. Теоретичні основи реагування на надзвичайні ситуації [Текст] / Ю. В. Столяр. – Кам'янець-Подільський. : Військово-інженерний інститут при Подільській державній аграрно-технічній академії, 2005. – 248 с.
2. Довідник. “Стан техногенної та природної безпеки в Україні у 2001 році”. – Київ, Міністерство України з питань НС та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи. Національна Академія Наук України, 2002. - 250 с.
3. Дискусійно-оглядовий збірник. Попередження надзвичайних ситуацій в Україні. Досвід та проблеми.. – Київ, Штаб ЦО України, інститут Сімеона, США, 1997. - 208 с.
4. Щорічна доповідь Міністра надзвичайних ситуацій. - Київ, Міністерство з питань надзвичайних ситуацій, 2002-2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ovu.com.ua/articles/571-ministerstvo-nadzvichaynih-situatsiy-ukrayini/publisher>.
5. Основні терміни і визначення. Цивільна оборона. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://g-o.org.ua/index.php>
6. Хроника событий на Фукусиме. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.energyland.info/news-show-tek-atom-68096
7. Струк, Е. Аварийная ситуация: почему в Украине будет расти количество техногенных катастроф. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kontrakty.ua /article/30332>.
8. Ролін І. Ф. Підстави щодо створення концепції службово-бойового застосування угруповань внутрішніх військ у взаємодії з іншими силовими міністерствами та відомствами / І. Ф. Ролін // Честь і закон. – 2010. – № 3. – С. 4–11.

9. Про правовий режим надзвичайного стану [Електронний ресурс] : закон України від 16.03.2000 р. № 1550-III – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

10. Про застосування внутрішніх військ МВС України під час здійснення заходів правового режиму надзвичайного стану, участі в ліквідації надзвичайних ситуацій та проведенні спеціальних операцій [Текст] : директива Командувача ВВ МВС України від 27.06.2013 р. № Д18-ДСК.

11. Методичні рекомендації з організації управління в надзвичайних ситуаціях: наказ МНС України від 05.10.2007 № 685.

12. Ролін, І. Ф. Показники тилової обстановки у надзвичайних ситуаціях техногенного характеру державного рівня [Текст] / І. Ф. Ролін, І. Є. Морозов // Честь і закон. – 2011. – № 3. – С. 63–71.

13. Ропало, П. Оценка последствий аварий на АЭС / П. Ропало // На боевом посту. – 1988. – № 71. – С. 28–32.

14. Кодекс цивільного захисту України: відомості Верховної Ради [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>

15. Ролін, І. Ф. Методичний підхід до визначення навантаження на систему тилового забезпечення дій внутрішніх військ під час проведення режимно-карантинних заходів [Текст] / І. Ф. Ролін // Честь і закон. – 2011. – № 4. – С. 54–63.

16. Чусов, Е. Суровый экзамен. Опыт учит [Текст] / Е. Чусов // На боевом посту. – 1987. – № 66. С. 14 – 23

17. Чусов, Е. Чернобыль: хроника событий [Текст] / Е. Чусов // На боевом посту. – 1987. – № 65. С. 2 – 8.